

www.strik

www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA

Annie Ernaux

Une femme

UREDNIKA

Ljubica Pupezin

Copyright © Éditions Gallimard, 1987.

Copyright © 2022. Štrik, za srpski jezik

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se
umnožavati ni u kom obliku bez prethodne dozvole izdavača
ili vlasnika izdavačkih prava.

Ani Erno

JEDNA ŽENA

PREVELA S FRANCUSKOG

Jelena Stakić

BEOGRAD

2022

Ani Erno je provela detinjstvo i mladost u Ivrou, u Normandiji. Diplomirala je savremenu književnost i bila profesorka u Nacionalnom centru za nastavu na daljinu. Živi u Val-d'Oazu u Seržiju.

*Greška je tvrditi da je protivrečnost
neshvatljiva, jer svoju realnu egzistenciju
ona ima upravo u bolu života.*

Hegel

Majka je umrla u ponedjeljak, 7. aprila, u domu za stare pri bolnici u Pontoazu, gde sam je smestila pre dve godine. Bolničar mi je saopštio preko telefona: „Vaša majka je preminula jutros, posle doručka.” Bilo je oko deset.

Vrata njene sobe behu zatvorena, prvi put. Već su je sredili, obmotali joj glavu belom trakom provukavši je ispod brade tako da je skupila svu kožu oko usta i očiju. Pokrili su je čaršavom do ramena, ruke sakrili. Ličila je na omanju mumiju. S obe strane kreveta i dalje su se nalazile šipke koje su je sprečavale da ustaje. Htela sam da je obučem u belu spavaćicu s kukičanom ivicom koju je svojevremeno kupila za sahranu. Bolničar mi je rekao da će se jedna žena službeno postarati za to, da će položiti na nju i raspelo koje se nalazilo u fioci njenog noćnog stočića. Nedostajala su dva ekserčića kojima su bakarne ruke bile zakucane na krst.

Bolničar nije bio siguran da će ih naći. Nije ni bilo važno, želela sam da ipak stave to raspelo na nju. Na stolu s točkicama stajao je buket forzicija koji sam joj donela prethodno večer. Bolničar me je posavetovao da odmah odem u bolničku administraciju. Za to vreme oni će popisati sve majčine lične stvari. Nije više imala takoreći ništa svoje, jedan komplet, plave letnje cipele, električni brijač. Neka žena, već mesecima jedna te ista, zavrištala je. Nije mi išlo u glavu da ona još živi, a da je moja majka mrtva.

U administraciji mlada žena me je pitala zašto sam došla. „Majka mi je umrla jutros.” „U bolnici ili na odeljenju za dugotrajan boravak? Kako se zove?” Gledala je u list papira i malo se osmehnula: već je znala. Otišla je da potraži majčin dosije i postavila mi nekoliko pitanja o njoj – mesto rođenja, poslednja adresa pre nego što je primljena u odeljenje za dugotrajan boravak. Ti podaci su se sigurno nalazili i u dosijeu.

U majčinoj sobi, na noćnom stočiću, plastična kesica s njenim stvarima čekala je spremna. Bolničar mi je pružio spisak da ga potpišem. Nisam želela da ponesem njenu odeću i stvari, osim jedne statuete koju je kupila u Lizjeu, na hodočašću s mojim ocem, nekad – statuetu malog savojskog dimničara, uspomenu iz Ansija. Sad, kad sam došla, mogli su da prebace majku u bolničku mrtvačnicu ne čekajući da prođu ona dva sa-

ta koliko su, prema propisima, tela posle smrti morala ostati u sobi. Kad sam odlazila, u zastakljenom bi-rou osoblja videla sam gospođu koja je delila sobu s mojom majkom. Sedela je držeći tašnu, ostavili su je da tako čeka dok majku ne prebace u mrtvačnicu.

Moj bivši muž pošao je sa mnom u pogrebni zavod. Iza police s veštačkim cvećem nalazile su se naslonjače i niski sto s časopisima. Jedan službenik nas je poveo u kancelariju, postavio pitanja o datumu smrti, mestu sahrane, s opelom ili bez njega. Sve je zapisivao u veliki formular i s vremena na vreme kuckao po kalkulatoru. Odveo nas je u neku mračnu odaju, bez prozora, i upalio svetlo. Uza zid beše poređano desetak kovčega. Službenik je naglasio: „Sve cene su s uračunatim porezom.” Tri kovčega behu otvorena kako bi se mogla izabrati i boja postave. Odabrala sam hrastovinu, zato što je majka najviše volela hrast i uvek se pred novim komadom nameštaja zabrinuto pitala da li je od hrastovine ili ne. Bivši muž mi je predložio tamnoružičastu postavu. Bio je ponosan, bezmalo srećan što se setio da je majka često nosila bluze te boje. Ispisala sam ček i dala ga službeniku. On je uzeo na sebe sve osim nabavke svežeg cveća. Vratila sam se kući oko podneva i popila porto s bivšim mužem. Počela je da me boli glava, a i trbuh.

Oko pet sam pozvala bolnicu da pitam da li je moguće da sa svoja dva sina vidim majku u mrtvačnici. Telefonistkinja mi je rekla da je suviše kasno, da se mrtvačnica zatvara u pola pet. Povezla sam se sama kolima da u novim četvrtima blizu bolnice nađem cvećaru otvorenu u ponedeljak. Htela sam bele krinove, ali cvećarka me je odgovorila – to se uzima samo za decu, eventualno mlade devojke.

Sahrana je bila u sredu. U bolnicu sam došla sa sinovima i bivšim mužem. Nije bilo označeno gde je mrtvačnica, izgubili smo se pre nego što smo je našli, betonsku zgradu bez spratova, na ivici poljâ. Službenik u belom mantilu koji je telefonirao dao nam je znak da sačekamo u hodniku. Seli smo na stolice poređane uza zid prekoputa sanitarnog čvora čija su vrata ostala otvorena. Htela sam da ponovo vidim majku i stavim na nju dve grančice dunje u cvetu koje sam ponela u tašni. Nismo znali da li je predviđeno da nam poslednji put, pre nego što zatvore kovčeg, pokažu majku. Službenik pogrebnog zavoda kog smo videli u prodavnici izišao je iz jedne pobočne sobe i učtivo nas pozvao da pođemo za njim. Majka je ležala u kovčegu, zabačene glave, ruku sklopljenih preko raspela. Skinuli su joj onu traku i navukli spavaćicu s vezom. Satenski pokrivač dopirao joj je do grudi. Nalazila se u velikoj pu-

stoj betonskoj sali. Ne znam odakle je dopiralo ono malo svetlosti.

Službenik nam je dao znak da je poseta završena i otpratio nas do hodnika. Učinilo mi se da nas je doveo pred moju majku da vidimo kako dobre usluge pruža njegovo preduzeće. Prošli smo kroz nove četvrti do crkve podignute pored kulturnog centra. Mrtvačka kola nisu stigla, čekali smo pred crkvom. Prekoputa, na fasadi samousluge, katranom beše napisano „Novac, potrošna roba i država su tri stuba aparthejda”. Prišao je sveštenik, vrlo ljubazan. Mene je pitao: „To je vaša majka?“, a moje sinove da li studiraju, na kom univerzitetu.

Neposredno na beton ispred oltara bila je položena neka vrsta malog praznog kreveta oivičenog crvenim velurom. Kasnije, ljudi iz pogrebnog zavoda stavili su na njega majčin kovčeg. Sveštenik je preko magnetofona pustio muziku orgulja. Opelu smo prisustvovali samo mi, majku ovde niko nije poznavao. Sveštenik je govorio o „večnom životu”, o „vaskrsnuću naše sestre”, i pevao crkvene pesme. Poželela sam da ovo potraje večno, da se za majku uradi još nešto – obave neki obredi, otpevaju pesme. Orgulje su se ponovo začule i sveštenik je ugasio sveće s obe strane kovčega.

Mrtvačka kola su odmah krenula put Ivtoa, u Normandiji, gde je majka trebalo da bude sahranjena, po-

red oca. Ja sam sa sinovima pošla sopstvenim kolima. Sve vreme padala je kiša, vetar duvao u naletima. Dečaci su mi postavljali pitanja o opelu, zato što to dotad nisu videli i nisu znali kako da se ponašaju prilikom ceremonije.

U Ivtou, porodica se okupila nadomak grobljanske kapije. Jedna od rođaka doviknula mi je iz daljine: „Kakvo vreme, da pomisliš novembar!”, tek da nas ne bi gledala kako dolazimo a da ne kaže ništa. Otišli smo svi zajedno do očevog groba. Bio je otvoren, zemlja nabacana pored, žuti brežuljak. Doneli su kovčeg s majkom. U trenutku kad su ga postavili iznad rake, između konopaca, ljudi su mi dali znak da priđem i gledam ga kako klizi niz zidove rake. Grobar je čekao nekoliko metara dalje, s lopatom. Bio je u plavom, s beretkom i u čizmama, ljubičast u licu. Poželela sam da mu nešto kažem i dala mu sto franaka, misleći pritom kako će ih propiti. To nije ni bilo važno, naprotiv, on je bio poslednji čovek koji se bavio oko majke zasipajući je zemljom celo popodne, nek mu bude zadovoljstvo što to radi.

Porodica me nije pustila da odem a da ne pojedem ništa. Majčina sestra je isplanirala daću u restoranu. Ostala sam, to mi se učinilo i kao nešto što još mogu da učinim za nju. Usluga je bila spora, razgovarali smo o

poslu, deci, ponekad i o majci. Rekli su mi: „Šta bi joj vredelo da je još nekoliko godina živela u takvom stanju”. Prema mišljenju svih njih, bolje što je umrla. To je fraza, uverenost koju ne razumem. Uveče sam se vratila kući. Sve je bilo zaista gotovo.